

UVOZ HRANE U REPUBLIKU HRVATSKU

Jurković, Domenika

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:836774>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-14**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski sveučilišni studij, smjer Financijski menadžment

Domenika Jurković

UVOZ HRANE U REPUBLIKU HRVATSKU

Završni rad

Osijek, 2022. godina

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski sveučilišni studij, smjer Financijski menadžment

Domenika Jurković

UVOZ HRANE U REPUBLIKU HRVATSKU

Završni rad

Kolegij: Agrarna ekonomija

JMBAG: 0010209656

e-mail: dojurkov@efos.hr

Mentor: prof.dr.sc. Zdravko Tolušić

Osijek, 2022. godina

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate Study

Domenika Jurković

FOOD IMPORT IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Final paper

Osijek, 2022. godina

**IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA**

- Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
- Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
- Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
- izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Domenika Jurković

JMBAG: 0010209656

OIB: 11008116131

e-mail za kontakt: domenikajurkovic@hotmail.com

Naziv studija: Preddiplomski studij, smjer Financijski menadžment

Naslov rada: Uvoz hrane u Republiku Hrvatsku

Mentor/mentorica diplomskog rada: Prof. dr. sc. Zdravko Tolušić

U Osijeku, 22. rujna 2022. godine

Potpis D. Jurković

Uvoz hrane u Republiku Hrvatsku

SAŽETAK

Uvoz predstavlja ulaz robe preko carinske granice odnosno uvoz se odnosi na kupnju dobara i usluga koji su proizvedeni u inozemstvu koja podliježe carinskom postupku. Carinski postupak ovisi iz koje zemlje se uvozi hrana te nije isto ako se hrana uvozi iz Europske unije ili trećih zemalja svijeta. Otkada je Hrvatska pristupila Europskoj Uniji postoje novi zakoni i određena ograničenja za uvoz hrane iz trećih zemalja svijeta. Hrvatska Vlada je donjela razne zakone općenito o hrani, informiranju potrošača o hrani te zakon o uvozu hrane i hrane za životinje iz trećih zemalja svijeta. Nadzor provedbu tih zakona provode razne inspekcije poput poljoprivredne, veterinarske, fitosanitarne i carinske inspekcije. Vlada RH je i osnovala Hrvatsku agenciju za poljoprivredu i hranu (HAPIH) čije je poslovanje regulirano Zakonom o hrani. Njen najvažniji zadatak je znanstveno procjenjivanje rizika u području sigurnosti i kvalitete hrane i hrane za životinje. Iako ima raznih razloga za potrebu za uvozom najčešća je ona što zemlja nije u mogućnosti proizvesti dovoljno hrane da bi zadovoljila potrebe domaćeg tržišta i u tom slučaju nam pokazuje da nije samodostatna. Hrvatska zato ima negativni saldo u vanjskotrgovinskoj razmjeni prehrambeno-poljoprivrednih proizvoda koji je svake godine veći. Uvozi puno mesa, mlijeka i meda, a samodostatna je jedino u proizvodnji žitarica.

Ključne riječi: uvoz, zakoni, carine, samodostatnost, vanjskotrgovinska razmjena

Food import in the Republic of Croatia

ABSTRACT

Import represents entry of goods across customs border, in other words it refers on buying goods and services which are produced abroad, that are subject to customs procedures. Custom procedure depends from which country the food has been imported and it is not the same if the food is imported from European Union or third world countries. Since merging with European Union, Croatia has new laws and certain restrictions regarding import from the third world countries. Croatian Government has implemented various laws regarding food in general, laws that informs customers about food and a law about impored human food and food for animals from third world countries. Supervision of this laws are conducting numerous inspections, such as agricultural, veterinary, phytosanitary and custom inspections. Croatian Government has even founded an Croatian agricultural and food agency (HAPIH) which business has been regulated with the Law on food. Her primary assignment is scientific risk assessment in the area of security and quality of human food and food for animals. Although there are numerous reasons for food import, the most common one is that the country itself is unable to produce enough food to meet the needs of its domestic market, and in that case it shows that its not self-sufficient. Croatia has a negative balance in her foreign-trade in food products that gets bigger every year. Croatia imports a lot of meat, milk and honey, and is only self-sufficient in grain production.

Keywords: import, laws, customs, self-sufficiency, foreign trade exchange

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. METODOLOGIJA RADA.....	2
2.1. Predmet rada	2
2.2. Cilj rada	2
3. POLJOPRIVREDA RH	3
4. ZAKONSKE REGULATIVE UVOZA U RH.....	5
4.1. Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu	5
4.2. Zakon o hrani	5
4.3. Zakon o informiranju potrošača o hrani	6
4.4. Zakon o uvozu hrane i hrane za životinje iz trećih zemalja.....	7
4.5. Količinska ograničenja uvoza za fizičku osobu	8
5. UVOZ HRANE U RH.....	9
5.1. Samodostatnost hrvatske poljoprivrede.....	10
5.2. Uvoz voća i povrća.....	11
5.3. Uvoz mesa	11
5.4. Uvoz mliječnih proizvoda.....	13
5.5. Uvoz meda	14
5.6. Uvoz ribe	15
6. VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA PREHRAMBENO- POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA	16
7. UTJECAJ RAZMJENE S UKRAJINOM I RUSIJOM.....	22
8. ZAKLJUČAK	24
LITERATURA	25
POPIS SLIKA.....	28

1. UVOD

Uvoz hrane predstavlja međunarodno trgovanje Hrvatskom s inozemstvom poljoprivredno-prehambenih proizvoda. Međunarodno trgovanje podrazumjeva razmjenu robe za novac. Pomoću zakona koje donosi Hrvatska Vlada, kontrolira se uvoz. Postoje znatni zakoni koji reguliraju međunarodni promet poljoprivredno-prehambenih proizvoda poput zakona o hrani, zakona o informiranju potrošača o hrani te zakon o uvozu hrane i hrane za životinje iz trećih zemalja svijeta. Bitno je naglasiti kako se razlikuje uvoz hrane iz Europske Unije ili zemalja trećeg svijeta.

Hrvatska je izrazito ovisna o uvozu hrane jer ne proizvodi dovoljne količine domaćih poljoprivredno-prehambenih proizvoda kako bih zadovoljila potrebe vlastitog stanovništva, što znači da nije samodostatna.

Struktura ovog završnog rada je sastavljena od sedam glavnih poglavlja. Prvo poglavlje je uvod. Drugo poglavlje predstavlja metodologiju rada i predmet istraživanja završnog rada. Treće poglavlje objašnjava pojam poljoprivrede. U četvrtom poglavlju se nalaze zakonske regulative uvoza hrane u Hrvatsku te objašnjena količinska ograničenja uvoza za osobnu upotrebu. U petom poglavlju rad govori o uvozu razne hrane poput mesa, voća, povrća, mliječnih proizvoda, meda te ribljih proizvoda. U šestom poglavlju se nalaze konkretni statistički podaci o vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehambenih proizvoda između Hrvatske i drugih zemalja. Sedmo poglavlje pojašnjava kako je rat u Ukrajini utjecao na uvoz.

Na kraju rada donosi se zaključak o istraživanoj temi. Unatoč iznimno povoljnih poljoprivrednih uvjeta proizvodnje raznovrsnog voća i povrća, Hrvatska je i dalje veliki uvoznik. Nedostatna proizvodnja mesa se također očituje velikim uvozom, pogotovo uvozom svinjetine. Uvoz mlijeka i mliječnih proizvoda te meda je isto porastao. Uvoz ribe je sedam puta manje u odnosu na izvoz, a samodostatnost se bilježi u proizvodnji žitarica. Unatoč velikim problemima i ratu u Ukrajini, Hrvatska neće biti pogođena nestašicom žitarica.

2. METODOLOGIJA RADA

U ovome poglavlju se opisuje istraživanje završnog rada. Sastoji se od potpoglavlja predmeta rada i ciljeva rada.

2.1. Predmet rada

Predmet ovoga rada je istraživanje količine i kvalitete uvezene hrane u Republiku Hrvatsku. Prvo će se u radu objašnjavati općeniti pojam poljoprivrede te će se pojasniti neiskorištenost poljoprivrednih zemljišta u Hrvatskoj. Nakon pojašnjenja zakonske regulative uvoza i količinskih ograničenja uvoza, ovisnosti Hrvatske o uvozu hrane (poput voća i povrća, mesa, mlijeka i mliječnih proizvoda, meda i ribljih proizvoda) provodi se istraživanje o vanjskotrgovinskoj razmjeni prehrambeno-poljoprivrednih proizvoda. Provodi se i sekundarno istraživanje o utjecaju rata i vanjskotrgovinske razmjene s Ukrajinom i Ruskom Federacijom.

2.2. Cilj rada

Cilj ovoga rada je izučavanje problema samodostatnosti hrvatske poljoprivrede i njene ovisnosti o uvozu.

3. POLJOPRIVREDA RH

„Poljoprivreda je gospodarska djelatnost uzgoja biljaka i životinja, prvenstveno radi proizvodnje hrane za prehranu stanovništva (primarna poljoprivredna proizvodnja)“ (Hrvatska enciklopedija, 2022).

Osim toga, poljoprivreda uključuje i tzv. domaću preradu, odnosno preradu poljoprivrednih proizvoda na vlastitim gospodarstvima, u manjem opsegu, bez naprednijih sredstava i opreme. Ako se prerada obavlja industrijski, onda je riječ o poljoprivrednoj industriji – prehrambenoj, tekstilnoj, duhanskoj i industriji kože (Hrvatska enciklopedija, 2022).

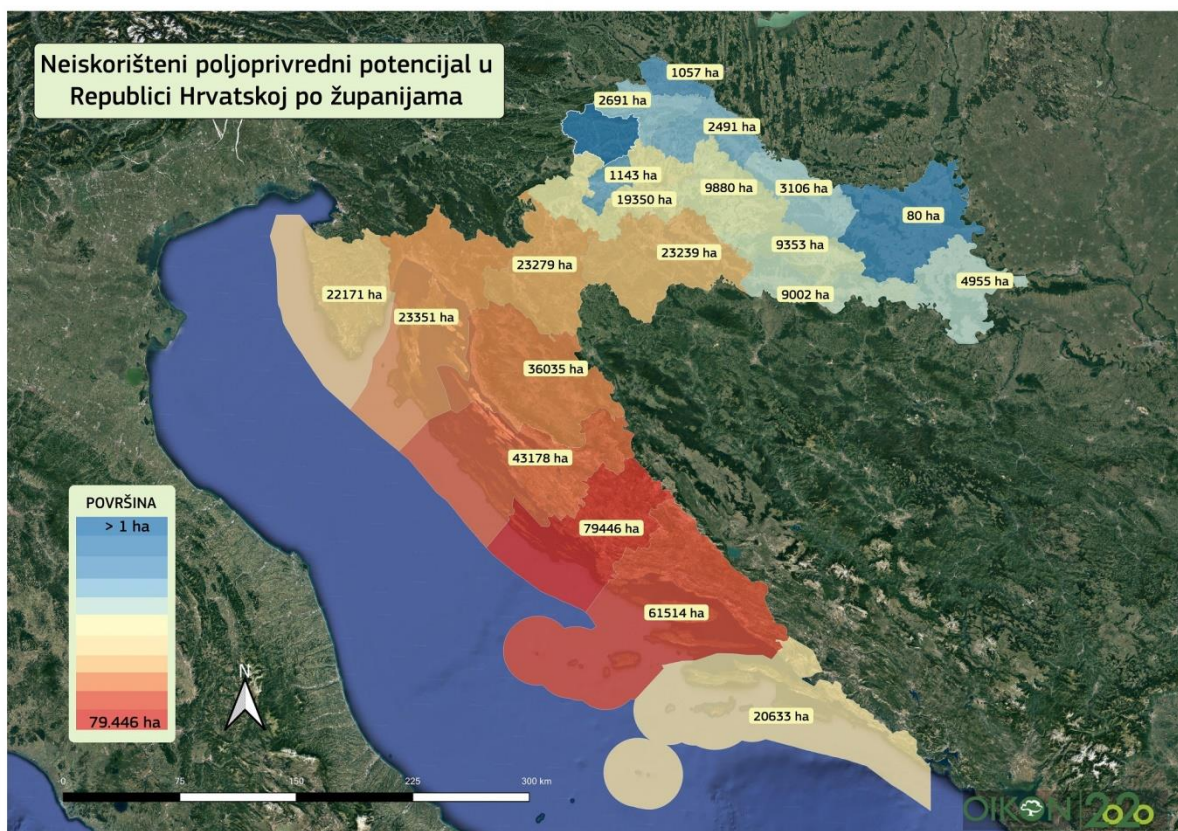
Poljoprivredni proizvodi se mogu svrstavati prema različitim kriterijima. Prema primjeni agrotehnike i načinima uzgoja dijeli se na sljedeće kategorije: ratarstvo (obrada tla), voćarstvo, vinogradarstvo, travnjaštvo, stočarstvo. Prema namjeni se dijele na: žitarice, industrijsko bilje, povrće, voće, stočarski proizvodi i slično (Hrvatska enciklopedija, 2022).

1995. godine je prvi put definirana strategija poljoprivrede RH. Ciljevi agrarne politike se nalaze u Zakonu o poljoprivredi iz 2001. godine. Prema Hrvatskoj enciklopediji (2022) to su:

- maksimiziranje prehrambene sigurnosti stanovništva što je više moguće koja je temeljena na domaćim konkurentskim proizvodima
- povećanje konkurentnosti na domaćem i međunarodnom tržištu
- stabilizacija prihoda poljoprivrednika i opskrbe hranom
- očuvanje prirodnih resursa te zaštita i razvoj ruralnih područja.

Više od polovice hrvatskih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda dolazi iz uvoza što znači da je velika neiskorištenost kapaciteta poljoprivrede. 2020. godine je pokrenuta inicijativa „Zaorimo hrvatska polja“ kojom se istraživalo kolika je ta rečena neiskorištenost.

Unatoč velikim potencijalima i povoljnim klimatskim uvjetima, istraživanja su pokazala da u Hrvatskoj ima 400.000 hektara neiskorištenog zemljišta za poljoprivredu. Najviše neiskorištenog zemljišta ima na obali, između 20.000 i 44.000 hektara, od kojih najviše ima Šibensko-kninska županija. Najveći poljoprivredni potencijal je iskoristila Osječko-baranjska županija (OIKON, 2020).

Slika 1. Neiskorišteni poljoprivredni potencijal u RH prema županijama

Izvor: OIKON (<https://oikon.hr/hr/pokrenuta-inicijativa-zaorimo-hrvatska-polja/>)

U kolovozu 2022. godine izrađen je hrvatski strateški plan za poljoprivredu u razdoblju od 2023. do 2027. godine za korištenje financijskih sredstava iz EU poljoprivrednih fondova, s ukupnim raspoloživim sredstvima od skoro 3,8 milijardi eura. Vodeći računa o izazovima hrvatske poljoprivrede, povećana je stopa državnog doprinosa za 5% te su s time povećali ukupan iznos hrvatske poljoprivrede za 103,5 milijuna eura. Uključivanje mladih i novih generacija je ključna za opstanak i razvoj poljoprivrede, pa će potpore mladim poljoprivrednicima iznositi gotovo 114 milijuna eura.

4. ZAKONSKE REGULATIVE UVOZA U RH

„Zakon je svaki opći pravni akt što ga donese zakonodavno tijelo prema propisanom zakonodavnom postupku te nosi naziv zakona bez obzira na sadržaj“ (Hrvatska enciklopedija, 2022.).

Zakonodavno državno tijelo koje donosi zakone je Hrvatska Vlada preko koje posluje Ministarstvo poljoprivrede. Postoje brojni zakoni koji reguliraju sigurnost građana poput zakona o hrani, zakona o informiranju potrošača te zakona o uvozu hrane i hrane za životinje iz trećih zemalja svijeta. Nadzor za primjenu i provedbu zakona obavljaju poljoprivredni, veterinarski, fitosanitarni i carinski inspektori (Hrvatska enciklopedija, 2021).

4.1. Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu

Hrvatska agencija za hranu je javna ustanova u području poljoprivrede, hrane i ruralnog razvoja. Hrvatsku Agenciju za hranu (HAH) je osnovala Vlada RH 2003. godine, ali je počela s radom u 2005. godini sa sjedištem u Osijeku. Međutim, 2019. godine HAH postaje Hrvatska Agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH) čiji dio postaje i Centar za sigurnost hrane. Njeno je poslovanje regulirano Zakonom o hrani. S obzirom na različite opasnosti koje se javljaju u konzumaciji hrane, dobrobiti i zaštiti zdravlja životinja te prehrambenih navika potrošača, njen najvažniji zadatak je znanstveno procjenjivanje rizika u području sigurnosti i kvalitete hrane i hrane za životinje. Sustav primjenjuje model analize rizika koji funkcionira na način prikupljanja i obrade podataka o porijeklu hrane, nacionalnim podacima o prehrambenim navikama stanovništva te praćenjem novih metodologija za procjenu rizika. Osim što surađuje s nadležnim institutima, Agencija surađuje i s drugim zemljama Europske Unije. Centar za sigurnost hrane je središnja točka Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) tako da obje agencije surađuju zajedno razmjenjujući važne informacije i podatke (Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, 2019).

4.2. Zakon o hrani

Zakon o hrani je doveden, prema Hrvatskom saboru, 28. lipnja 2013. godine. Zakon služi za uređivanje standarda kvalitete za hranu i hranu za životinje.

„Zakon o hrani i zakon o informiranju potrošača o hrani utvrđuje nadležna tijela i zadaće nadležnih tijela, obveze subjekata u poslovanju s hranom i hranom za životinje, službene kontrole te se propisuju upravne mjere i prekršajne odredbe za određene provedbe“ (Narodne novine, 2013).

Prema Zakonu o hrani, ako postoji sumnja da hrana nije sigurna, ne udovoljava mikrobiološkim kriterijima sigurnosti hrane te može ugroziti zdravlje ljudi, ovlaštene osobe poduzimaju određene mjere. Nadalje, hrana koja se smatra da nije zdravstveno ispravna je ona koja sadrži višu količinu kontaminanata i pesticida nego propisano, mikroorganizme koji su rizični za zdravlje ljudi te nedozvoljene aditive i arome (Narodne novine, 2013).

Zakon o hrani regulira i pitanje GM hrane iako postoji i Zakon o genetski modificiranim organizmima.

"U smislu članka 14. stavka 2. podstavka b) Uredbe (EZ) br. 178/2002 hranom neprikladnom za prehranu ljudi smatra se hrana: ako se radi o GM hrani koja sadrži i/ili se sastoji ili potječe od odobrenog genetski modificiranog organizma u kojem je dokazana tehnološka kontaminacija iznad 0,9% što nije označeno" (Narodne novine, 2013).

GM hrana ili genetski modificirana hrana je ona koja sadrži genetski modificiran organizam (GMO). Poznato je 16 genetski modificiranih kultura. Iako GM hrana ima određene prednosti poput bržeg klijanja sjemena i usjeva koji su otporniji na razne bolesti, GM hrana ima i razne nedostatke odnosno može predstavljati opasnost za ljudsko zdravlje. Neki nedostaci su pojava alergija i tumora, smanjena bioraznolikost, loš utjecaj na korisne kukce (npr. pčele) ali glavni nedostatak je nepoznat dugoročni utjecaj na ljudski organizam i okoliš (nema dokaza o negativnom utjecaju na zdravlje) (Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-Neretvanske županije, n.d).

4.3. Zakon o informiranju potrošača o hrani

Zakon o informiranju potrošača je donijela Vlada RH 26. travnja 2013. godine, a stupio je na snagu 01. srpnja 2013. godine kada je Republika Hrvatska pristupila Europskoj Uniji. Nadležna tijela koja provode zakon su Ministarstvo poljoprivrede i Ministarstvo zdravstva. Podaci moraju biti napisani hrvatskim jezikom i latiničnim pismom, a dozvoljeno je višejezično označivanje prehrambenih proizvoda (Narodne novine, 2013).

"Hrana koja se stavlja na tržište Republike Hrvatske mora biti označena podacima i na način propisan uredbama iz članka 1. ovoga Zakona te drugim posebnim propisima koji se odnose na tu hranu" (Narodne novine, 2013).

Važno je istaknuti da su regulirane i određene nepravilnosti koje mogu, ali i ne moraju utjecati na zdravlje potrošača. Neispravnosti koje ne utječu na zdravlje potrošača moraju se ukloniti u roku od 6 mjeseci, a one koje utječu na zdravlje potrošača moraju se ukloniti u roku od 2 mjeseca. Isto tako, postoje i nesukladnosti koje utječu na zdravlje potrošača i moraju se ukloniti bez odgađanja (Narodne novine, 2013).

Regulirane su i prekršajne odredbe kojima se mogu novčano kazniti pravne osobe koje se ne pridržavaju Zakona o informiranju potrošača u iznosu od 10.000 do 100.000 kuna (Narodne novine, 2013).

4.4. Zakon o uvozu hrane i hrane za životinje iz trećih zemalja

Zakon o uvozu hrane i hrane za životinje iz trećih zemalja izglasao je Hrvatski Sabor 22. ožujka 2013. godine, a stupio je na snagu kada je RH pristupila Europskoj Uniji. Nositelji provedbe ovoga zakona su Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo poljoprivrede. Prema zakonu, isprave o zajedničkom ulasku moraju biti napisane na hrvatskom i engleskom jeziku te moraju biti ispunjene na hrvatskom jeziku (Narodne novine, 2013.).

"Ovim se Zakonom utvrđuju nadležna tijela, zadaće nadležnih tijela, ulazna mjesta, ovlaštena mjesta uvoza, kontrolne točke i druge kontrolne točke, daljnji prijevoz pošiljke, službene kontrole i načini postupanja te izvještavanja nadležnih tijela i Europske komisije, obveze subjekata u poslovanju s hranom i pristojbe za provedbu" (Narodne novine, 2013).

Službene kontrole obavljaju sanitarni i veterinarski inspektori, dok carinski nadzor obavljaju ovlašteni carinski službenici.

"Svaki subjekt u poslovanju s hranom obvezan je nadležnim tijelima, odnosno osobama koje provode službenu kontrolu omogućiti provođenje nesmetanog nadzora te uvid u svu dokumentaciju, uključujući i elektronički dostupnu dokumentaciju vezanu za provedbu uredbi i odluka iz članka 1. ovoga Zakona." (Narodne novine, 2013.)

U slučaju nepoštivanja odredbi u zakonu, pravna osoba može biti novčano kažnjena u iznosu od 10.000 do 50.000 kuna (Narodne novine, 2013).

4.5. Količinska ograničenja uvoza za fizičku osobu

Razlikuje se uvoz hrane za fizičku osobu i uvoz hrane koja se kasnije prodaje u RH. Ne postoje ograničenja za uvoz hrane za osobne potrebe iz članica EU, dok se za uvoz hrane iz zemalja trećeg svijeta moraju poštivati određena količinska ograničenja. Ograničenja nema ni za zemlje: Andoru, Lihtenštajn, Norvešku, San Marino i Švicarsku (e-Građani, n.d.).

Za zemlje trećeg svijeta (BiH, Srbija, Crna Gora, Kosovo i dr.) te Farske otoke, Grenland i Island postoje propisana količinska ograničenja uvoza hrane koja ne podliježu veterinarskoj inspekciji. Nije dozvoljen uvoz za male količine mesa i mlijeka te proizvode od mesa i mlijeka iz zemalja trećeg svijeta, dok je za Farske otoke, Grenland i Island dozvoljeno 10 kg po osobi. Uvoz mlijeka u prahu za dojenčad i hranu za dojenčad, hranu za kućne ljubimce, te uvoz proizvoda životinjskog podrijetla poput meda, jaja, proizvoda od jaja, meso puževa te žabljih krakova dozvoljeno je 2 kg po osobi iz trećih zemalja svijeta, dok je za Farske otoke, Grenland i Island dozvoljena veća količina od 10 kg po osobi. Za uvoz ribe i ribljih proizvoda (svježa, sušena, kuhana, osoljena ili dimljena riba i određene ljuskare ili mekušce poput rakova i dagnji) postoji ograničenje uvoza do 20 kg po osobi i iz zemalja trećeg svijeta i Farskih otoka, Grenlanda i Islanda pod uvjetom da je svježoj ribi izvađena utroba. Proizvodi poput kruha, kolača, keksa, dvopeka i sličnih prepečenih proizvoda, čokolada, slastica, koncentrat juhe i poboljšivači okusa, masline punjene ribom, tjestenina i rezance moguće je uvesti u količinama za osobnu upotrebu neovisno jesu li iz zemalja trećeg svijeta ili iz Farskih otoka, Grenlanda ili Islanda. Ostale količine koje premašuju navedene količine moraju proći veterinarski pregled uz veterinarski certifikat (e-Građani, n.d.).

5. UVOZ HRANE U RH

"Uvoz je kupovina dobara i usluga legalno proizvedenih u inozemstvu. Uvoz je i svaki ulaz robe preko carinske granice, koja podliježe carinskomu postupku" (Hrvatska enciklopedija, 2022).

Prema Hrvatskoj enciklopediji (2022) općenito se uvoz dijeli na uvoz gotovih industrijskih proizvoda ili proizvoda za široku potrošnju, koji se prodaju krajnjem potrošaču i na uvoz usluga i poluproizvoda, koji se koriste u proizvodnji finalnih proizvoda, namijenjenih domaćoj potrošnji ili izvozu. Potreba za uvozom se javlja kada se potražnja za određenim proizvodom ili uslugom ne može zadovoljiti ponudom tih istih proizvoda ili usluga. Iako domaća ponuda može zadovoljavati domaću potražnju, do uvoza može doći ako je cijena određene robe ili usluga manja na stranom tržištu (Hrvatska enciklopedija, 2022).

Postoje i takozvane uvozne premije koje država propisuje u slučajevima kada želi poticati uvoz, najčešće nedostupnog, proizvoda. Uvozne premije su novčane potpore koje se plaćaju uvoznicima kako bi na domaćem tržištu prodali osnovne proizvode po prihvatljivim cijenama (Hrvatska enciklopedija, 2022).

Zbog potencijalnih negativnih utjecaja, uvoz je također često ograničen određivanjem kvota, nametanjem raznih tarifa ili nametanjem visokih carina, što zajedno predstavlja prepreku trgovini. No, njih ipak nastoje regulirati, dogovorima i sporazumima, institucije poput Europske Unije, Europske organizacije za slobodnu trgovinu te Svjetske trgovinske organizacije (Hrvatska enciklopedija, 2022).

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore (2021), Hrvatska je u 2020. godini ostvarila bolje rezultate u poljoprivredno-prehrambenoj razmjeni s inozemstvom nego u 2019. godini. Prema podacima HGK, Hrvatska 2020. godine bilježi rast izvoza za 8,8% , a pad uvoza za 5,8% , čime je smanjen i deficit za 31,5%. Time je pokrivenost uvoza izvozom narasla s 64% na 74%.

Dragan Kovačević, potpredsjednik Hrvatske poljoprivredno-turističke komore, pojasnio je da je usporavanje uvoza i posljedično smanjenje deficita poljoprivrednih proizvoda i hrane ponajviše posljedica pada turizma i lockdowna te blokade HORECA kanala, odnosno smanjena je potrošnja zbog pandemije COVID-19 (Hrvatska gospodarska komora, 2021).

5.1. Samodostatnost hrvatske poljoprivrede

"Poljoprivreda predstavlja jednu od temeljnih grana gospodarstva neke zemlje. U idealnim uvjetima poljoprivredna proizvodnja trebala bi biti dostatna da zadovolji domaću potrošnju, turističku potrošnju i izvoz. Dok, u nekim izvanrednim uvjetima, razina domaće proizvodnje trebala bi biti dostatna da podmiri potrebe stanovništva za strateškim proizvodima (brašno, ulje, šećer, mlijeko u prahu itd)" (Gospodarski list, 2020.)

Stupanj samodostatnosti, prema Gospodarskom listu (2020), pokazuje koliko domaća proizvodnja zadovoljava potrebe domaće potrošnje. Prema podacima, domaća potrošnja odnosi se na ukupnu potrošnju ljudi, životinja i industrije (Gospodarski list, 2020).

Prema podacima Gospodarskog lista (2020.), proizvodnja većine poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u Hrvatskoj nedostatna je za potrebe stanovništva zemlje. Nedostaje nam proizvodnja svih vrsta mesa, mliječnih proizvoda, voća, povrća, biljnih ulja, jaja, meda i vina.

Prema podacima analize, Hrvatska je od 2010. do 2018. godine bila samodostatna žitom, s najvišim stopama samodostatnosti kod obične pšenice (130%), kukuruza (104%) i ječma (113%), što bi značilo da prosječna samodostatnost žita iznosi (120%). Hrvatska ne proizvodi dovoljne količine voća i povrća, mesa i mliješkarskih proizvoda te ih mora uvoziti (Gospodarski list, 2020).

Objavom Zelenog izvješća za 2020. godinu vidljivo je da je Hrvatska i dalje samodostatna u proizvodnji žitarica i uljarica, pri čemu izvoz stvara trgovinski suficit. U sektorima proizvodnje voća i povrća, šećerne repe, mlijeka, goveđeg mesa, svinjskog mesa, peradskog mesa i jaja ostvaruje se trgovinski deficit zbog prevelike domaće potrošnje. U konačnici, postotak pokrivenosti uvoza izvozom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u toj godini je na kraju iznosio 73,2% što je bolji rezultat u odnosu na druge sektore. Najvažniji izvozni proizvodi su bili kukuruz, soja, cigarete, pšenica, a uvozni proizvodi svinjsko meso, stočna hrana, pekarski proizvodi i živa goveda za tov (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

5.2. Uvoz voća i povrća

Iznimno povoljni uvjeti u Hrvatskoj daju veliki potencijal za proizvodnju raznovrsnog voća. Zbog mediteranske i umjereno kontinentalne klime mogući je uzgoj suptropskog i kontinentalnog voća. Ali kao što je već spomenuto u radu, Hrvatska ne proizvodi dovoljno proizvoda za vlastite potrebe. Prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku, samo se 2% ukupnog poljoprivrednog zemljišta koristilo za proizvodnju voća u 2017. godini (Ministarstvo poljoprivrede, n.d.).

U 2016. godini Hrvatska je svojom proizvodnjom voća podmirila samo potrebe tržišta za trešnjama i višnjama (152,96% potreba tržišta) i mandarinama (464,67%). Hrvatska samodostatnost u proizvodnji voća je iste godine iznosila 49,89%.

"Proizvodnja povrća, zahvaljujući klimatskim, pedološkim i hidrološkim potencijalima, moguća je tijekom cijele godine, ali unatoč ovoj činjenici zastupljenost povrća u ukupnoj vrijednosti outputa biljne proizvodnje nedovoljna je u odnosu na potrebe stanovništva, turizma, prehrambene industrije, izvoza i mogućnosti zapošljavanja"(Ministarstvo poljoprivrede, n.d.).

Što se tiče povrća, u 2016. godini najčešće su se sadile i proizvođile rajčice, bijeli kupus, luk, češnjak, paprika i mrkva. U istoj godini, proizvodnja povrća je podmirila 64,9% ukupnih potreba na domaćem tržištu. Kako navodi Ministarstvo, proizvodnja povrća je vrlo važna za razvoj prerađivačke industrije i turizma jer se time zapošljava veći broj ljudi što na kraju utječe na BDP i smanjuje vanjskotrgovinski deficit (Ministarstvo poljoprivrede, n.d.).

Kako navodi portal Poslovni dnevnik (2017), unatoč povoljnim uvjetima uzgoja, Hrvatska je i dalje veliki uvoznik voća i povrća, što pokazuje sektor koji godišnje na uvoz potroši oko 300 milijuna eura, dok je domaća proizvodnja vrijednosti oko 155 milijuna eura (grožđa i maslina i krumpira), što je naglašeno na forumu Izazovi razvoja sektora voća i povrća u Hrvatskoj.

5.3. Uvoz mesa

U 2020. Godini u Hrvatskoj je došlo do smanjena udjela stočarstva u poljoprivrednoj proizvodnji. U Registru stočarskih farmi registrirano je 152.276 aktivnih gospodarstava koja uzgajaju goveda, svinje, ovce, koze, perad ili pčele (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

Što se tiče samodostatnosti proizvodnje mesa, Hrvatska nije samodostatna od 2006. godine. Promatrajući godine prevelikog uvoza mesa, dolazi do problema uvoza mesa koje je upitne kvalitete i starosti. U 2020. godini domaća proizvodnja je podmirivala 71% domaće potrošnje mesa, a u to se ubraja proizvodnja mesa peradi od 80% i svinjsko meso od 64% (Gospodarski list, 2020).

Prema podacima, Hrvatska je u 2020. godini u odnosu na prošlu godinu imala prirast goveda za 1,2% odnosno za oko 900 tona. U toj istoj godini, smanjio se i broj oteljene teladi za 0,8% odnosno za oko tisuću grla. Ukupni broj zaklanih grla manji je za 13.000 tona, dok je neto težina manja za 4,5% odnosno za oko 2.000 tona. Analize govore kako je ukupan izvoz goveda je veći za 20,5% dok je ukupan uvoz goveda manji za 2,8% (Državni zavod za statistiku, 2021).

U promatranom razdoblju, u svinjogojstvu je u 2020. godini smanjen prirast svinja za 10,6% (smanjen je broj zaklanih svinja za 6,7% odnosno neto težine za 8,7%) dok je broj oprasenih odojaka u istoj godini smanjen za oko 33.000 grla tj. za 2,2%. Ukupan izvoz svinja je veći za 20,4% dok je ukupan uvoz porastao za 2,7% (Državni zavod za statistiku, 2021).

U 2020. godini Hrvatska je zabilježila prirast ovaca za oko 1,9 tisuća tona odnosno 20,7% u odnosu na prethodnu godinu, dok je ukupno ojanjene janjadi bilo manje za oko 29.000 grla odnosno 6,5%. Ukupno klanje ovaca je iste godine smanjeno za 34.000 grla odnosno za 7,3%, a ako promatramo neto težinu za oko 400 tona odnosno 7,7%. Proizvodnja vune smanjena je za 10,4%. Ukupni uvoz ovaca je smanjen za 37,4% a izvoz je smanjen za 55,6% (Državni zavod za statistiku, 2021).

Hrvatska je u 2020. godini imala prirast koza za 43,4%, dok je broj ojaranih jarića povećan za 10,7%. Broj zaklanih koza je porastao za 8,2% odnosno 9,5% neto težine. Što se tiče koza, ukupni podaci izvoza i uvoza statistički su neznatni u usporedbi s prošlog godinom (Državni zavod za statistiku, 2021).

U proizvodnji peradi je u 2020. broj izvaljenih pilića povećan za 4,3% a prirast peradi je blago narastao za 0,6%. Broj ukupno zaklane peradi je smanjen za oko 310.000 grla odnosno 0,7%, a njihova težina je veća za 1,4%. Proizvodnja kokošnjih jaja povećana je za 11,1%, a proizvodnja ostale peradi povećana je za 19,3%. Ukupan uvoz peradi u odnosu na prethodnu godinu manji je za 4,9%, a izvoz peradi je veći za 31,6% (Državni zavod za statistiku, 2021).

5.4. Uvoz mliječnih proizvoda

U Hrvatskoj posluje četrdesetak mliječara koji moraju slati otkupljeno mlijeko i mliječne proizvode, na analize kod Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu odnosno Središnjeg laboratorija za kontrolu kvalitete mlijeka (SLKM). Prikupljene podatke, nakon obrade, SLKM prosljeđuje Državnom zavodu za statistiku (Državni zavod za statistiku, 2022).

Prema podacima, Hrvatska je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu smanjila ukupnu količinu prikupljenog kravljeg mlijeka za 1.386 tona odnosno za 0,3%, dok je ukupna prikupljena količina ovčjeg mlijeka povećana za 187 tona odnosno 7,1% i kozjeg mlijeka za 65 tona odnosno za 1,6%. Količina uvezenog neobranog mlijeka smanjena je za oko 25.500 tona odnosno za 15,4%, a uvezenog vrhnja za oko 1.700 tona odnosno 36,6%, dok su ostali podaci zaštićeni u skladu sa Zakonom o službenoj statistici. U promatranom razdoblju, proizvodnja mlijeka koje se koristi za piće je smanjena za oko 14.900 tona (5,0%), vrhnja za oko 2.600 tona (6,7%), napitaka s mliječnom bazom za oko 850 tona (3,6%) te količina fermentiranih proizvoda za oko 5.200 tona (5,5%) (Državni zavod za statistiku, 2022).

U usporedbi s prethodnom godinom, proizvodnja maslaca je smanjena za 740 tona (17,4%), a ukupna proizvodnja kravljeg sira je smanjena za oko 2.060 tona (6,2%). Što se tiče ostalih sireva, smanjena je proizvodnja mekanog sira za 388 tona (15,7%) i proizvodnja srednje tvrdog sira za 2.114 tona (15,3%) dok je proizvodnja svježeg sira porasla za 610 tona (3,8%) te prerađenog sira za 454 tone odnosno 18,6% (Državni zavod za statistiku, 2022).

Važno je i naglasiti da je pandemija bolesti COVID-19 dovela do pada potražnje za određenim mliječnim proizvodima, tako da je 30. travnja 2020. Europska Komisija omogućila Hrvatskoj privatno skladištenje maslaca i dodijelila potporu u iznosu od 157.345,65 kuna (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

Prema Večernjem listu (2022) u 2021. godini izvoz mlijeka i mliječnih proizvoda je činilo 2,5% (64.663.114 eura) odnosno 50.960 tona ukupne vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, dok je udio uvoza iznosio 7,1% (245.910.896 eura) odnosno 252.300 tona. Deficit se u tom razdoblju povećao za 20,8% i iznosio je 181.247.782 eura. U istoj godini, najvažniji izvozni proizvodi su bili sirevi i skuta (s ostvarenim udjelom izvoza od 45%), mlaćenica, jogurt, kiselo mlijeko, kefir (s udjelom od 26%) te mlijeko i vrhnje (18%). Najznačajniji uvozni udio su ostvarili sirevi i skuta (48%) te mlijeko i vrhnje (33%). Ukupni postotak uvoza mlijeka i mljekarskih proizvoda se povećao za 16,1% a izvoza 4,8%.

Pokrivenost uvoza izvozom je iznosilo 26,3% što je manje za 3% nego prošle godine (Večernji list, 2022).

5.5. Uvoz meda

Pčelare možemo gledati kao „male i velike“. Mali pčelari su oni koji imaju do 30 košnica, a veliki koji imaju između 31 i 150 košnica. Izravnu prodaju (na mjestu proizvodnje, na lokalnim tržnicama i sl.) čine oko $\frac{3}{4}$ pčelara dok u prodaji na veliko čine $\frac{1}{4}$ pčelara. Veliki dobavljači i pakireri prodaju med u trgovačkim lancima i supermarketima (Ministarstvo poljoprivrede, 2019).

Godina	Kg	€	€/kg
2013.	330.429	803.432	2,43
2014.	544.028	1.264.645	2,32
2015.	962.143	2.368.713	2,46
2016.	1.582.441	3.618.854	2,29
2017.	1.589.177	3.270.093	2,06
2018. (1. – 10. mj)	1.709.389	3.472.778	2,03

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, www.hgk.hr

Slika 2. Uvoz meda u Republiku Hrvatsku

Izvor: Hrvatska gospodarska komora (www.hgk.hr)

Prema Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (2019) sve je veći i zabrinjavajući trend porasta uvoza meda. Iz Kine se najviše uvozi tijekom cijelog promatranog razvoja. U prvih 10 mjeseci 2018. godine iz Kine je uvezeno 526.060 kg (96,32%) po vrlo niskoj cijeni od otprilike 10,37 kuna po kili što uvelike zabrinjava domaće pčelare. Unutar Europske Unije, sve su veće uvezene količine iz Španjolske i Poljske. U 2016. godini je u Španjolskoj uvoz iznosio 343 tone, dok je dvije godine poslije u prvih deset mjeseci zabilježen uvoz od 730 tona meda. Isto tako je i porastao uvoz meda iz Poljske s 303 na 372 tone (Ministarstvo poljoprivrede, 2019).

5.6. Uvoz ribe

Ribarstvo u Hrvatskoj je pak, nekakva druga tema, jer Hrvatska izvozi sedam puta više nego što uvozi. Način i uvjete akvakulture regulira Zakon o akvakulturi i ona je vrlo važna gospodarska grana u RH.

Najznačajnije morske uzgojne ribe su lubin, komarča i atlantska plavoperajna tuna, a najznačajnije školjke su dagnje i kamenice. U 2020. godini se ukupno proizvelo 18.992 tone morske ribe. Iako je Hrvatska samodostatna po uvozu morske ribe i morskih plodova, i dalje dolazi do uvoza. Prvi problem je u tome što hrvatski građani nisu veliki potrošači. Naime, prosjek konzumacije ribe u cijeloj EU je duplo veći nego u Hrvatskoj (oko 10 kg po stanovniku). Drugi problem je taj što si hrvatski građani nisu u stanju priuštiti svježiju domaću ribu, te onda posežu za uvezenom, koja nije iste vrhunske kvalitete. Marijana Petir, koja je saborska zastupnica te predsjednica Odbora za poljoprivredu, je upozorila da se samo 10-15% ulovljene tune koristi za prodaju na domaćem tržištu a ostatak se izvozi, te da se unatoč tome uveze još 6.000 tona tune. Izvoz tune je u 2019. godini generirao 50 milijuna eura prihoda. (Ministarstvo poljoprivrede, 2020).

Najznačajnije slatkovodne uzgojne ribe su šaran i kalifornijska pastrva. U 2020. Godini se ukupno proizvelo 2.779 tona slatkovodne ribe (Ministarstvo poljoprivrede, 2020).

6. VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA PREHRAMBENO-POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

U ovom dijelu rada, objašnjavati će se vanjskotrgovinska razmjena prehrambeno-poljoprivrednih proizvoda u Hrvatskoj u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu.

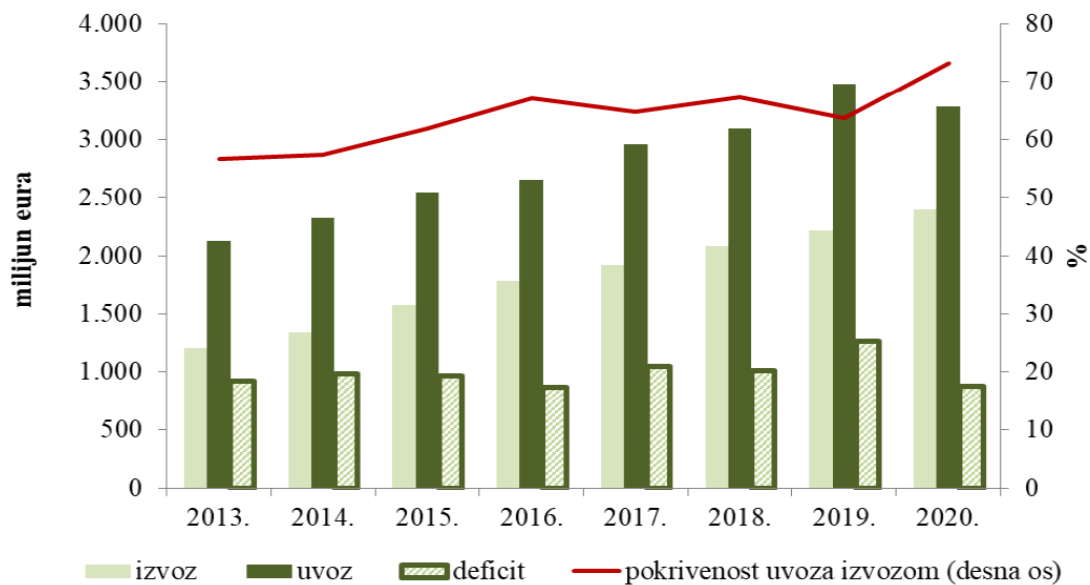
„Vanjska trgovina je ekonomska djelatnost koja obuhvaća razmjenu roba i usluga s inozemstvom, odnosno između dviju ili više država (međunarodna trgovina). Ona je dio prometa dobara u kojem predmet kupoprodaje prelazi carinsku granicu, izlazi s teritorija države izvoznice i dolazi na teritorij države uvoznice“ (Hrvatska enciklopedija, 2022).

Postoji niz značajki vanjske trgovine poput postojanja različitih ograničenja (carine, trošarine, kvote), potreba regulacije međunarodnim sporazumima, postojanje posebne dokumentacije i slično. Rizici su veći u vanjskoj trgovini i ona utječe na ponudu na domaćem tržištu (mora doći do prilagodba cijena zbog ponude i potražnje između zemalja). Bitno je naglasiti i da je ona važna za ekonomiju određene države jer omogućuje pribavljanje određenih nedosupnih proizvoda, povećava konkurenciju i sprječava pojavu monopola (Hrvatska enciklopedija, 2022).

Gospodarski gledano, Republika Hrvatska spada u skupinu malih država, a srednje je bogata zemlja u pogledu svojih resursa. Stoga se može zaključiti da je međunarodno poslovanje, te maksimalan izvoz proizvoda i usluga na strana tržišta, izuzetno bitan za brži i snažniji gospodarski razvoj Hrvatske. No, činjenica je da svaka zemlja u današnje vrijeme nije kompletno samoodrživa, odnosno ovisi (na određeni način) o vanjskotrgovinskoj razmjeni proizvoda i/ili usluga.

Svake godine Ministarstvo poljoprivrede prikuplja statističke podatke, obrađuje ih i objavljuje Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede.

Prema podacima DZS-a, u 2020. poljoprivredno-prehrambeni uvoz je iznosio 3.279,7 milijuna eura, a izvoz 2.401,2 milijuna eura, pri čemu je ostvaren deficit od 878,5 milijuna eura. Hrvatska bilanca vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je iznosila 11,0%, što je za 2% manje u odnosu na prethodnu 2019. godinu. Kao što je u radu već navedeno, u 2020. godini stopa pokrivenosti uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda iznosila je 73,2%, što je za 9,6% više od ostalih proizvoda s inozemstvom (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

Slika 3. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Republike Hrvatske, razdoblje od 2013. do 2020. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku. Obrada: Ministarstvo poljoprivrede

https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvj_esce/2021_12_15_Zeleno2020_isp.pdf

Promatranjem tablice, može se zaključiti kako je u 2020. godini povećan izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda za 8,3%, dok je uvoz istih proizvoda manji za 5,8%. Deficit u razmjeni istih proizvoda je smanjen za 30,5% (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

Godina	tisuću EUR			udio poljoprivredne razmjene u ukupnoj razmjeni, %		godišnja stopa promjene, %	
	Izvoz	Uvoz	Bilanca	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
2015.	1.575.938	2.547.429	-971.491	13,67	13,78	17,94	9,58
2016.	1.784.166	2.657.254	-873.088	14,49	13,48	13,21	4,31
2017.	1.917.459	2.963.329	-1.045.870	13,68	13,54	7,47	11,52
2018.	2.082.372	3.094.027	-1.011.655	14,32	13,03	8,60	4,41
2019.	2.217.682	3.480.079	-1.262.397	14,56	13,93	6,50	12,50
2020.	2.401.219	3.279.673	-878.454	16,12	14,31	8,28	5,78

Izvor: Državni zavod za statistiku; Obrada: Ministarstvo poljoprivrede

Slika 4. Pregled poljoprivredne razmjene, razdoblje od 2015. do 2020. godine

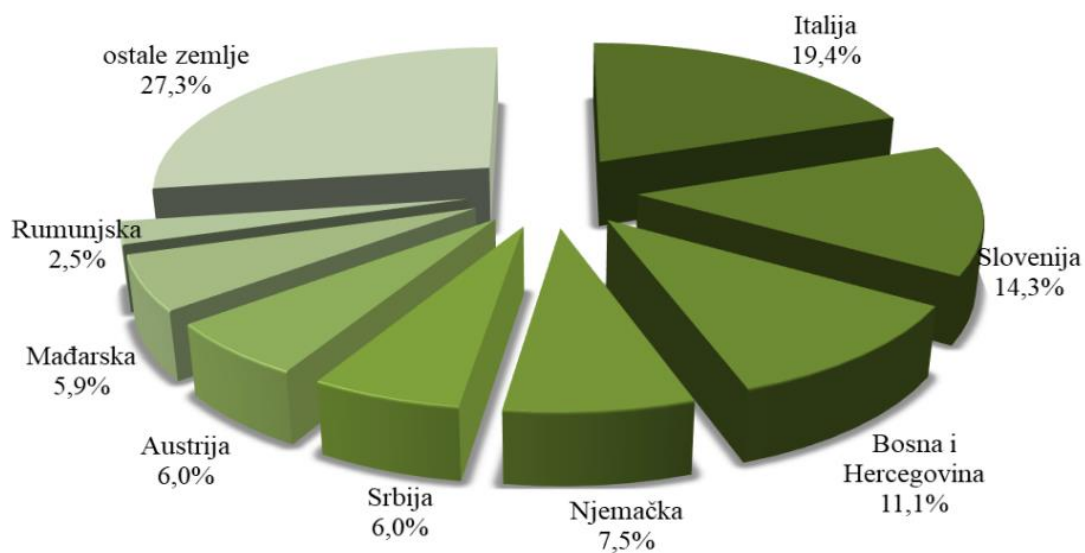
Izvor: Državni zavod za statistiku. Obrada: Ministarstvo poljoprivrede

https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjescje/2021_12_15_Zeleno2020_isp.pdf

Kako je već rečeno u radu i kako pokazuje ova tablica, pokrivenost uvoza izvozom povećana je za 9,6% što je vrlo dobar znak oporavka hrvatske poljoprivrede.

U 2020. godini, u agregatnoj strukturi robne razmjene poljoprivrede i hrane, najveći dio razmjene ostvaren je sa zemljama članicama EU (ostvaren deficit) i CEFTA-e (ostvaren suficit). Može se zaključiti da Hrvatska najviše posluje u vanjsko-trgovinskoj razmjeni sa susjednim zemljama.

U istoj godini, izvezeno je poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 124 zemlje. Od prvih pet najvažnijih izvoznih tržišta najviše istih proizvoda se izvezlo u Italiju, Sloveniju, Bosnu i Hercegovinu, Njemačku i Srbiju. Ostala najvažnija izvozna tržišta su Austrija, Mađarska, Rumunjska, Kosovo i Poljska. Ovih deset zemalja čine 76,5% ukupne vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

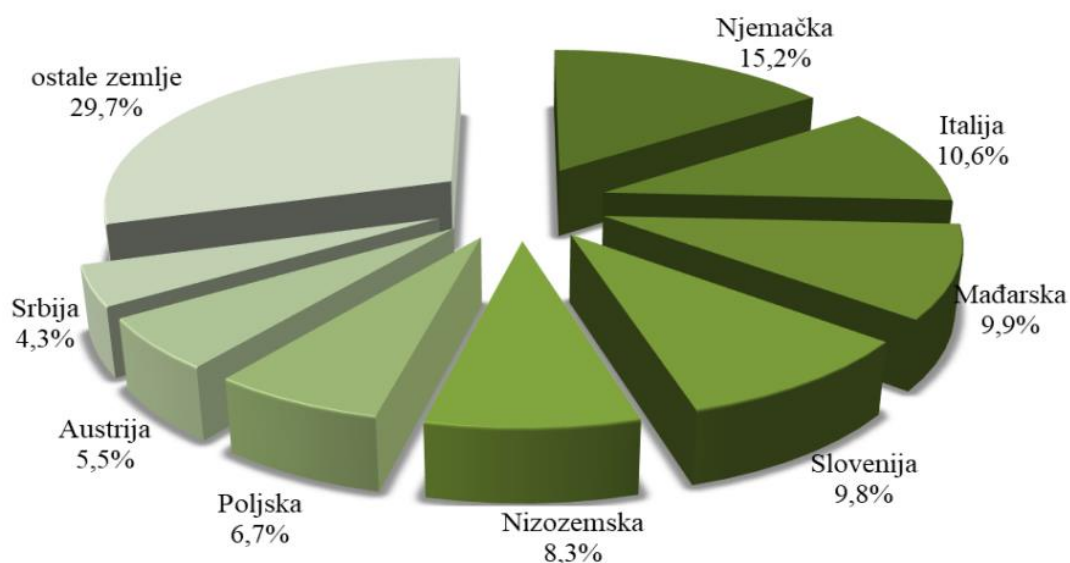

Slika 5. Najvažnija izvozna tržišta Republike Hrvatske poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u 2020. Godini

Izvor: Državni zavod za statistiku. Obrada: Ministarstvo poljoprivrede

https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjescje/2021_12_15_Zeleno2020_isp.pdf

U 2020. poljoprivredni proizvodi i prehrambeni proizvodi uvezeni su iz 116 zemalja. Najviše istih proizvoda uvezeno je iz Njemačke, Italije, Mađarske, Slovenije i Nizozemske. Među ostalih deset najvažniji uvoznih tržišta spadaju Poljska, Austrija, Srbija, Španjolska i Rumunjska. Ovih deset zemalja čine 77,6% ukupne vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u RH (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

Slika 6. Najvažnija uvozna tržišta Republike Hrvatske poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u 2020. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku. Obrada: Ministarstvo poljoprivrede

(https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvj_esce/2021_12_15_Zeleno2020_isp.pdf)

Prema podacima DZS, najvažniji izvozni poljoprivredno-prehrambeni proizvodi (oznaka carinske tarife HS 6) iz RH u 2020. godini su bili:

1. kukuruz (osim onoga koji se koristi za sjetvu) od 9,6%
2. soja (osim za sjetvu) od 4,1%
3. cigarete koje sadrže duhan od 4,1%
4. pšenica i raž (isključujući sjetvu) od 3,8%
5. hrana koji nije spomenuta ni uključena na drugim mjestima (osim koncentrata bjelančevina i bjelančevinastih tvari) od 3,5% (Ministarstvo financija, 2021).

Ovi proizvodi čine 23,2% ukupne vrijednosti poljoprivredno-prehrambenog izvoza iz RH. Među ovim izvoznim proizvodima su najvažniji i čokolada (i ostali proizvodi koji sadrže kakao), smjese za umake, razni začini, duhanski proizvodi te živa goveda. Svi navedeni proizvodi čine 35,8% ukupne vrijednosti poljoprivredno-prehrambenog izvoza iz RH (Ministarstvo financija, 2021).

Prema podacima DZS, najvažniji uvozni poljoprivredno-prehrambeni proizvodi (oznaka carinske tarife HS 6) u RH u 2020. godini su bili:

1. hrana koji nije spomenuta ni uključena na drugim mjestima (osim koncentrata bjelančevina i bjelančevinastih tvari) od 3,8%
2. svježā ili rashlađena svinjetina od 3,2%
3. hrana za životinje (osim pojedinačno pakirane hrane za pse i mačke) od 3,0%
4. pekarske preradevine poput kolača, torti, keksa (sa ili bez kakaa), hostije, rižin papir i slični proizvodi od 2,9%
5. živa goveda (osim čistokrvnih za rasplod) od 2,4% .

Praćenjem podataka, može se zaključiti kako je uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda raznovrsniji i nije homogen. Ovi navedeni proizvodi čine 15,3% vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u RH. Deset najvažnijih proizvoda čine 25,4%

ukupne vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u RH (Ministarstvo financija, 2021).

Prema Ministarstvu financija (2021), najveći ostvareni suficit (oznaka carinske tarife HS 2) su donjele:

1. žitarice (247,8 milijuna eura)
2. uljarice i industrijsko bilje (116,3 milijuna eura)
3. ribe i rakovi (85,8 milijuna eura)
4. meso i ribljih proizvoda (23,4 milijuna eura)
5. sirove i štavljene kože (6,7 milijuna eura).

Prema Ministarstvu financija (2021) gledajući istu oznaku carinske tarife HS 2, najveći je deficit ostvaren uvozom:

1. mesa i jestivih klaoničkih proizvoda (6,7 milijuna eura)
2. mliječnih proizvoda
3. ptičjih jaja i prirodnog meda (173,5 milijuna eura)
4. ostataka i otpadaka prehrambene industrije (163,8 milijuna eura)
5. voća i orašastih plodova (162,9 milijuna eura)
6. pilića, alkohola i octa (96,2 milijuna eura).

7. UTJECAJ RAZMJENE S UKRAJINOM I RUSIJOM

Agresijom Rusije na Ukrajinu došlo je do velikog pritiska i niza negativnih posljedica na svjetsko tržište. Poskupili su energenti i došlo je do naglog rasta cijena, što dodatno ograničava ponudu uz već veliku postojeću potražnju sirovina i proizvoda. Određene tvrke u Hrvatskoj su morale potpuno prestati poslovati s Rusijom. Kako se Ukrajina naziva „žitnicom Europe“, dolazi do pitanja koliko smo ovisni u uvozu hrane iz Ukrajine i hoće li biti dovoljno žita za Hrvatsku ali i ostale zemlje Europe i ostatka svijeta.

“Na EU jedinstvenom tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda reflektira se manjak žitarica, uljarica, ulja, stočne hrane i prisutan je rast cijena uslijed poremećaja izazvanih ruskom agresijom na Ukrajinu, uključujući i cijene mineralnih gnojiva” (Hrvatska gospodarska komora, 2022).

Prema Ministarstvu poljoprivrede, najviše su se uvozili:

1. orašasti plodovi (32,26%)
2. proizvodi od šećera, uključujući bijelu čokoladu (17,54%)
3. otpaci od proizvodnje škroba i industrije šećera (10;74%)

Prema podacima, kada usporedimo ukupan uvoz iz Ukrajine od prošle i prva 4 mjeseca ove godine bilježimo pad vanjsko-trgovinske razmjene od od 9,4%.

Najviše smo izvozili:

1. dječju hranu i mješavine od brašna (24,8%)
2. mesne i riblje prerađevine (20,1%)
3. duhan i duhanske prerađevine (18,3%)
4. kukuruz za sjetvu (14%)
5. proizvode visokog stupnja prerade (13,2%)

Ministarstvo poljoprivrede navodi da kod uvoza hrane iz Rusije predvode mekušci i pripravci za ishranu životinja, dok se najviše izvozi soja i proizvodi visokog stupnja prerade. Republika Hrvatska je u 2021. izvezla poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u vrijednosti od 45,7 milijuna eura u Rusku Federaciju i 5,4 milijuna eura u Ukrajinu, što čini 1,9% ukupnog hrvatskog izvoza hrane (uključujući duhan i prerađenu hranu). Uvoz iz Rusije je vrlo mali i iznosio je 0,4 milijuna eura, a uvoz iz Ukrajine je iznosio 6,3 milijuna eura, što čini 0,2% ukupnog uvoza hrvatskog prehrambenog sektora. Kao što je već navedeno u radu,

Hrvatska je samodostatna u proizvodnji žitarica, te unatoč ratu, ne može zaključiti da je Hrvatska uvezno i izvezno ovisna o Ukrajini i Rusiji.

8. ZAKLJUČAK

Poljoprivreda predstavlja gospodarsku djelatnost uzgoja biljaka i životinja. Poljoprivredni proizvodi se mogu svrstati prema različitim kriterijima (prema primjeni i prema namjeni).

Uvoz je neizbježan i javlja se kao posljedica nedovoljne samodostatnosti, odnosno kada domaće tržište ne može u potpunosti zadovoljiti potrebe potrošača. Hrvatska je jedino samodostatna u proizvodnji žitarica. Uvoz predstavlja svaki unos robe preko carinskih, odnosno graničnih prijelaza. Zbog toga, Hrvatska dovodi mnoge zakone, propise i ograničenja koji određuju kvote, postavljaju tarife i nameću visoka carinska davanja koje dovode do prepreka u vanjskoj trgovini. Hrvatska uvozi više od 50% prehrambeno-poljoprivrednih proizvoda.

Vanjska trgovina obuhvaća razmjenu robe i usluga između dvije ili više država. Zaključeno je da niti jedna zemlja nije samodostatna te da joj je važna vanjska trgovina. Zemlje s kojima Hrvatska ima najveću vanjskotrgovinsku razmjenu su zemlje EU a ostatak su zemlje CEFTA-e. Najviše se izvozi u Italiju a najviše uvozi iz Njemačke. Najveći suficit je ostvaren izvozom žitarica i uljarica te ribljih proizvoda, dok je najveći deficit ostvaren uvozom mesa, mliječnih proizvoda te jaja. Unatoč ratu u Ukrajini, ne može se zaključiti da će Hrvatska imati problema s nedostatkom žitarica.

Ukoliko ne dođe do restriktivnih promjena, Hrvatska će i dalje sve više uvoziti i s time imati veći deficit vanjske trgovine. Hrvatska izvozi vrhunske proizvode a uvozi proizvode manje kvalitete, zato što si građani ne mogu priuštiti određene domaće proizvode, nego se navikavaju na uvezene odnosno jeftinije proizvode. Iako država sve više potiče domaće poljoprivrednike, poljoprivreda ne može opstati s potporama o kojima toliko ovisi. Ključno je izučavanje novih, mladih generacija poljoprivrednika te općenito treba povećati njihov interes za poljoprivredom.

LITERATURA

1. Državni zavod za statistiku (2021). Stočna proizvodnja u 2020. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10133> [Pristupljeno 21. srpnja 2022.]
2. Državni zavod za statistiku (2021). Proizvodnja mlijeka i mliječnih proizvoda u 2020. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10119> [Pristupljeno 21. srpnja 2022.]
3. e-Građani (n.d.). Unos hrane. Dostupno na: <https://gov.hr/hr/unos-hrane/1532> [Pristupljeno 28. lipnja 2022.]
4. Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Centar za sigurnost hrane (2020). Dostupno na: <https://www.hapih.hr/wp-content/uploads/2020/11/CSH-Godisnje-izvjesce-za-2019.pdf> [Pristupljeno 18. srpnja 2022.]
5. Hrvatska enciklopedija (2022). Poljoprivreda. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49324> [Pristupljeno 15. rujna 2022.]
6. Hrvatska enciklopedija (2022). Uvoz. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=63545> [Pristupljeno 28. lipnja 2022.]
7. Hrvatska enciklopedija (2022). Vanjska trgovina. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63873> [Pristupljeno 23. srpnja 2022.]
8. Hrvatska enciklopedija (2022). Zakon. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66760> [Pristupljeno 23. srpnja 2022.]
9. Hrvatska gospodarska komora (2022). Utjecaj ratnih aktivnosti u Ukrajini i sankcija EU prema Ruskoj Federaciji na hrvatsko gospodarstvo. Dostupno na: <https://www.hgk.hr/utjecaj-ratnih-aktivnosti-u-ukrajini-i-sankcija-eu-prema-ruskoj-federaciji-na-hrvatsko-gospodarstvo> [Pristupljeno 15. rujna 2022.]
10. Hrvatska gospodarska komora (2021). Vanjskotrgovinski deficit poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda smanjen za 31,5 posto. Dostupno na: <https://www.hgk.hr/vanjskotrgovinski-deficit-poljoprivrednih-i-prehrambenih-proizvoda-smanjen-za-315-posto> [Pristupljeno 20. srpnja 2022.]
11. Kuskunović, M. (2017). Uvoz voća i povrća 'jede' 300 milijuna eura. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/hrvatska/uvoz-voća-i-povrća-jede-300-mil-334126> [Pristupljeno 20. srpnja 2022.]
12. Lakić, M. (n.d.). GM (genetski modificirana) hrana. Dostupno na: <https://www.zzzjzdnz.hr/zdravlje/hrana-i-zdravlje/651> [Pristupljeno 03. srpnja 2022.]

13. Mesić, Ž. (2020). Koliko Hrvatska ovisi o uvozu hrane? Dostupno na: <https://gospodarski.hr/rubrike/agroekonomika/koliko-hrvatska-ovisi-o-uvozu-hrane/> [Pristupljeno 03. srpnja 2022.]
14. Ministarstvo poljoprivrede (2020). Akvakultura. Dostupno na: <https://ribarstvo.mps.hr/default.aspx?id=14> [Pristupljeno 13. rujna 2022.]
15. Ministarstvo poljoprivrede (2021). Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2020. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_i_zvjesce/2021_12_15_Zeleno2020_isp.pdf [Pristupljeno 20. srpnja 2022.]
16. Ministarstvo poljoprivrede (2019). Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2020. do 2022. godine. Dostupno na: <https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivreda/pcelarstvo/Nacionalni%20p%C4%8Derlarski%20program%202020.-2022..pdf> [Pristupljeno 23. srpnja 2022.]
17. Ministarstvo poljoprivrede (n.d.). Povrčarstvo. Dostupno na: <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivreda-175/povrcarstvo/195> [Pristupljeno 20. srpnja 2022.]
18. Ministarstvo poljoprivrede (n.d.). Voćarstvo. Dostupno na : <https://poljoprivreda.gov.hr/vocarstvo/196> [Pristupljeno 20. srpnja 2022.]
19. Narodne novine (2013). Zakon o hrani: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_81_1699.html [Pristupljeno 03. srpnja 2022.]
20. Narodne novine (2013). Zakon o informiranju potrošača o hrani: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_05_56_1136.html [Pristupljeno 05. srpnja 2022.]
21. Narodne novine (2013). Zakon o uvozu hrane i hrane za životinje iz trećih zemalja: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_04_39_724.html [Pristupljeno 03. srpnja 2022.]
22. N1 (2022). Što smo sve uvozili iz Ukrajine i Rusije i koliko je to sad palo. Dostupno na: <https://hr.n1info.com/biznis/istrazili-smo-sto-smo-sve-uvozili-iz-ukrajine-i-rusije-i-koliko-je-to-sad-palo/> [Pristupljeno 15. rujna 2022.]
23. OIKON (2020). Pokrenuta inicijativa „Zaorimo hrvatska polja!“. Dostupno na: <https://oikon.hr/hr/pokrenuta-inicijativa-zaorimo-hrvatska-polja/> [Pristupljeno 15. rujna 2022.]

24. Rak Šajn, J. (2022). Urušava se sektor mlijeka, Poljaci za otkupljenu litru dobiju i 30 lipa više. Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/biznis/urusava-se-sektor-mlijeka-poljaci-za-otkupljenu-litru-dobiju-i-30-lipa-vise-1565304> [Pristupljeno 23. srpnja 2022.]
25. Žuna, K. (2019). Što je GMO hrana – učinci na zdravlje? Dostupno na: <https://krenizdravo.dnevnik.hr/prehrana/sto-je-gmo-hrana-ucinci-na-zdravlje> [Pristupljeno 03. srpnja 2022.]

POPIS SLIKA

Slika 1. Neiskorišteni poljoprivredni potencijal u RH prema županijama	4
Slika 2. Uvoz meda u Republiku Hrvatsku.....	14
Slika 3. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Republike Hrvatske, razdoblje od 2013. do 2020. godine	17
Slika 4. Pregled poljoprivredne razmjene, razdoblje od 2015. do 2020. godine	18
Slika 5. Najvažnija izvozna tržišta Republike Hrvatske poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u 2020. Godini	19
Slika 6. Najvažnija uvozna tržišta Republike Hrvatske poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u 2020. godini	20